

נזיר ל

משה שווערד

1. ספר שב שמעתתא - שמעתתא ה פרק יז

ונראה ראייה לדעת הרמב"ן והרשב"א והר"ר דוראן דסבירא להו דאפילו אשתכח גדול אין מחזיקין בגדול למפרע. מהא דאיתא בנזיר דף כ"ט תניא מעשה בר' חנינא שהדירו אביו בנזיר והביאו לפני ר"ג והיה ר"ג בודקו לידע אם הביא שתי שערות אם לא הביא, ר' יוסי אומר לידע אם הגיע לעונת נדרים אם לאו, אמר לו רבי אל תצטער לבודקני אם קטן אני אהיה בשביל אבא ואם גדול אני אהיה בשביל עצמי, עמד ר"ג ונשקו על ראשו כו', ואמרו שם בגמרא עלה דאי אייתי שתי שערות מעיקרא קאי בנזירות דידיה ולבסוף קאי בנזירות דאביו ואי אייתי במיצעי מאי, הניחא לר' יוסי בר"י דאמר עד שיגיע לעונת נדרים אלא לרבי דאמר עד שיביא שתי שערות מאי איכא למימר, אמרי לרבי ליכא תקנתא עד דיתבי דיליה ויתבי דאביו ע"ש, וכתבו תוס' שם ד"ה ה"ג אי אייתי והכי פירש רבינו חננאל אי אייתי מעיקרא כלומר אם בדקוהו באותו שעה שבא לפני ר"ג ביום שהדירו אביו ומצאו לו שתי שערות קאי בנדר דידיה ונדרו בשביל עצמו, ואי לבסוף כלומר עכשיו שלא נבדק באותו יום אם לא יביא שתי שערות עד לבסוף ל' יום דאשתכח דאלו ל' יום היו בשביל נדר אביו אלא אייתי במיצעי כלומר נראו בו סימנין תוך שלושים, היאך יוצא ידי נזירות באותן שלושים יום הרי נזירות אביו מתבטל אחר הבאת סימנין ואיך יביא קרבנותיו לסוף שלשים שהדירו אביו ע"ש, וכן פרש"י שם אי דאייתי במיצעי אחר שהדירו אביו קודם שבא לבי"ד ולא ידעינן אי הני שערות הוי ביה כשהדירו אביו או לא הוי ביה עד השתא על כן ימנה שתי נזירות מספיקא, דלמא לא היה ביה שתי שערות מעיקרא עד השתא ע"ש, ומבואר מכל זה דאע"ג דמצאו לו שערות השתא אין מחזיקין אותו בגדול למפרע וע"ש בתוס' שכתבו וז"ל וא"ת אמאי לא פריך הכי למתני' דמדיר את בנו בנזיר כי אייתי בי מיצעי מאי כו', אי נמי יש לפרש דמתני' ליכא למיפריך דודאי בדקינן במלאות ימי נזרו ואי מספקינן אי אייתי במיצעי לא נקריבם ע"ש:

ומבואר מדברי ר' חננאל ודברי רש"י ותוס' דכולהו ס"ל דאע"ג דמצאו עכשיו גדול אין מחזיקין אותו בגדול למפרע ונתבאר לפנינו דעת הרמב"ן והרשב"א והר"ר דוראן, ועוד יסכימו לדעתם לפי מ"ש גם דעת הני רבוואתא ר"ח ורש"י ותוס' בנזיר, והמה רובא דמינכר נגד דעת הרא"ש בתשובה דס"ל דמחזיקין בגדול למפרע, ומן התימה במה שפסק בש"ע ח"מ סימן ל"ה כדעת הרא"ש:

2. שו"ע אורח חיים - סימן רעא

(ב) נשים חייבות בקידוש אע"פ שהוא מצות עשה שהזמן גרמא (פ"א מצות עשה התלויה בזמן), משום דאיתקש זכור (שמות יט, ח) לשמור (דברים ה, יב) והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה ומוציאות את האנשים הואיל וחיובות מן התורה כמותם:

3. ספר מגן אברהם על או"ת סימן ערא:

(ב) ומוציאות את האנשים. הקשה הב"ח מ"ש ממגילה דאין מוציאות וכמ"ש סימן תרפ"ט (" ואשתמיטתיה דברי התוס' בסוכה דף ל"ח שכתבו כיון דרבים הם זילא בהו מילתא שתוציאם אשה ע"ש ועס"י קפ"ו וע' באגודה פ"ג דסוכה שכתב בשם ר"י דאין מוציאות והוא פוסק שמוציאות ובשבעות סימן ט' כתב שאין מורין כן עכ"ל ופשוט דקטן אינו מוציא האשה ועוד נ"ל דאפילו בן י"ג שנה חיישינן שמא לא הביא ב' שערות דבמילי דאורייתא לא סמכינן אחזקה שהביא ב' שערות עד שיתמלא זקנו. כמ"ש בח"מ סי' ל"ה לכן תקדש האשה לעצמה ועמ"ש רס"י קצ"ג:

4. תוספות מסכת נזיר דף ל עמוד א

הניחא לר' יוסי בר' יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים - והוא עומד בשנת י"ב ליכא למיחש דהוי שומא וא"ת ניחוש שמא בא לעונת נדרים במיצעי וא"כ איך יצא בנזירות אביו לבד ל' יום ופר"ת דעונת נדרים אינה סותרת דנהי דהאב אינו יכול להדירן מכאן ואילך מכל מקום היכא דהדירו קודם לכן משום עונת נדרים לא פקע כיון דלא הוי כ"א דרבנן אבל שערות דאיש דאורייתא פקע דאביו וא"כ ניחוש לשערות במיצעי י"ל דמיירי תחילת י"ג דאכתי אי הוה ליה במיצעי ה"ל שומא בעלמא ואף אם בא לכלל עונת נדרים באמצע נזירות אין להקפיד לפירוש רבינו תם דעונת נדרים אינה סותרת דנהי נמי דאין מדירו (אלא) כשהגיע לעונת נדרים אכתי קאי בקטנותו וכל כמה דלא הדר ביה הוה בנדר אביו וגם שמא לא יוכל למחות באמצע אלא לרבי דאמר עד שיביא שתי שערות והביאו לבדקו בשנת י"ד לידע אם הביא במיצעי מאי.

5. פירוש הרא"ש מסכת נזיר דף ל עמוד א

הניחא לר"י בר יהודה דאמר עד שיגיע לעונת נדרים ניחא. דאפי' אם הגיע לעונת נדרים במצע לא בטלה נז' אביו. ולהביא ב' שערות לא חיישי' דבשנת י"ג הוי קאי [עדיין] ואפי' אם הביא ב' שערות הוי (גדול) [קטן] דשומא נינהו

6. שיטה מקובצת מסכת נזיר דף ל עמוד א

והרב עזריאל ז"ל גריס כגירסת רש"י ז"ל וז"ל: הכי גרסינן מי שהיה אביו נזיר והפריש מעות סתומין לנזירותו ומת ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא. אמר ר' יוסי הרי אלו יפלו לנדבה ואין זה מגלח על נזירות אביו

7. בית הבחירה למאירי מסכת נזיר דף ל עמוד א

אמר המאירי האיש מגלח על נזירות אביו ר"ל שאם היה אביו נזיר והפריש מעות לצורך קרבנותיו ועדיין הם סתומים ומת ואמר זה הריני נזיר על מנת שאהא רשאי להביא קרבנותי ממעות שהפריש אבא לקרבנותיו ואפטר בכך רשאי אבל אשה אינה מגלחת על דרך זה על נזירות אביה שהלכה היא בנזיר אבל אשה לא אפילו במקום שאין בן שלא באה הלכה על היורש אלא על הבן ובמשנה זו אמר שאף הבן דוקא בדרך שהזכרנו אבל אם היו הוא ואביו נזירים והפריש האב מעות סתומין לנזירותו ומת אינו מגלח על נזירות אביו הואיל ואף הוא היה נזיר אלא יפלו לנדבה לדעת ר' יוסי שאין הענין אלא כשהיה האב לבד נזיר על הדרך שביארנו ומ"מ אין הלכה כר' יוסי אלא כל אחד מהם מגלח על נזירות אביו כשהוא אומר כן הא אם לא אמר כן יפלו לנדבה וכן אם היו המעות המפורשין דמי חטאת ילכו לים המלח ושל עולה יביא לעולה ושל שלמים לשלמים וכן אם הפריש בהמות תמימות חטאת תמות ועולה תקרב עולה ושלמים ויש גורסים משנתנו בהפך שלדעת ר' יוסי כשהיה הוא ואביו נזיר מגלח ובאב לבד נזיר אינו מגלח ולענין פסק אין לנו שהרי אין הלכה כר' יוסי אלא כרבנן דפליגי עליה כדאיתא בגמרא:

8. רמב"ם יד החזקה - הלכות נזירות פרק ח

(טו) האיש שנדר בנזיר יש לו להביא קרבנות אביו לעצמו ומגלח עליהם ואין האשה מגלחת על קרבנות אביה ודבר זה הלכה מפי הקבלה הוא כיצד מי שהיה אביו נזיר והפריש מעות לקנות בהן קרבנותיו ומת והניח המעות סתומין ואמר אחרי מות אביו הריני נזיר על מנת שאביא קרבנותי ממעות שהפריש בהן אבי לקרבנותיו הרי זה מביא מהן קרבנותיו וכן אם היה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות סתומין ומת האב ואמר הבן אחר מות אביו הריני מגלח על מעות אבי הרי זה מביא קרבנותיו מהן אבל אם לא אמר יפלו המעות לנדבה מת האב והניח בנים רבים חולקים המעות הסתומים מפני שהיא ירושה להן ויש לכל אחד מהן לגלח על חלקו והבכור נוטל בהן פי שנים:

9. לחם משנה על הלכות נזירות פרק ח

[טו] האיש שנדר בנזיר וכו'. פ"ד דנזיר אמרו במשנה (דף ל') האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת (על נזירות אביה) כיצד מי שהיה הוא ואביו נזירים והפריש אביו מעות לנזירותו ומת ר' יוסי אומר הרי אלו יפלו לנדבה ואיזהו שמגלח על נזירות אביו הרי שהיה אביו נזיר והיו לו מעות סתומים ומת ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא זהו שמגלח על נזירות אביו, זו היא גירסת התוס' ז"ל במתני' ובכה"ג גרסינן בברייתא בגמ' והיא גרסת רבינו ז"ל ומפרש ז"ל כפירוש התוס' דכי פשטינן בגמרינן פשטינן דארישא פליג ומה שאמרו זהו שמגלח על נזירות אביו ר"ל דעל זה ג"כ הוא מגלח על נזירותו ודלא כפירוש רש"י דעל זה מגלח ולמעוטי דינא דרישא אבל התוס' ז"ל אין דעתם כן אלא זהו שמגלח ר"ל אף זה מגלח וזהו פי' רבינו ז"ל, והרב בכ"מ הביא גירסת רש"י ז"ל במשנה וגירסת התוס' ז"ל בגמ':

10. שפת אמת מסכת נזיר דף ל עמוד ב

בגמרא ת"ש כיצד אמרו האיש מגלח על נזירות אביו וכו', הרמב"ם [פ"ה מהל' נזירות הלכה ט"ו] פירש כשיטת התוספות [ד"ה תא] שפ"ל דאם קבל נזירות בחיי האב ומת האב לר"י יפלו לנדבה ולת"ק הבן מגלח על קרבנות אביו בכל גווני, מיהו הרמב"ם [שם] הוסיף דבהיו שניהם נזירים ומת האב צריך הבן לומר הריני מגלח על נזירות אבא ואם לא אמר אזלו לנדבה, וקשה מנ"ל הא דאדרבא מלשון המשנה והברייתא משמע דדוקא במקבל נזירות אחר מיתת האב צריך לומר בשעת קבלת נזירות על מנת שיגלח על נזירות אביו, דאי לאו הכי כבר נתחייב ובמה יפטר, אבל כשהיו שניהם נזירים בשעת מיתת האב נעשו הקרבנות של הבן, והכ"מ נראה שהשיא כוונת הרמב"ם לכוונה אחרת, דהיינו לומר שאם הבן מביא קרבנות משלו אזלי של אביו לנדבה, ואינו נראה בעיני דמה בעי הרמב"ם בזה דפשיטא היא, וגם הלא בהדיא ביאר הרמב"ם שצריך שיאמר הריני מגלח על נזירות אבא, וכן נראה שהבין הרדב"ז, אבל מקור הדין אינו יודע מאין הוציאו הרמב"ם.

11. רמב"ם יד החזקה הלכות נזירות פרק ח

(טו) האיש שנדר בנזיר יש לו להביא קרבנות אביו לעצמו ומגלח עליהם ואין האשה מגלחת על קרבנות אביה ודבר זה הלכה מפי הקבלה

12. תוי"ט על מסכת סוכה פרק ד משנה ט

רבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמנה - לא מצאתי טעם לדבריו. וא"א לומר דלא סבירא ליה הל"מ

13. תוי"ט על מסכת תמורה פרק ג משנה ג

תמורת אשם וכו' כולן ירעו - לשון הר"ב דהלכה היא כל שבחטאת [כו']. לשון רש"י. הלכתא גמירי לה. ואין לפרש הל"מ מדר"א פליג. אלא כלומר דקבלה קבלו כך.

14. ספר שערים מצויינים בהלכה

דף ל. מ"ט כו' פשיטא כו' דבן יורש ולא בת. הגמרא סותרת עצמה על אתר. דמתחלה בעי מאי טעמא, ומיד אח"כ מקשה פשיטא, ועי' בתוס' (ד"ה פשיטא) ותירצו דר' יוחנן בעצמו הקשה מאי טעמא, ותירץ הלכה הוא בנוזר דאין אשה מתגלחת על נזירות אביה, ועל זה מקשה הגמרא עליו, למה לי הלכה, פשיטא דאין הבת יורשת אלא הבן, ומתיר מהו דתימא יורשין גמירין לה, וא"כ אם אין בן הבת יורשת ויכולה היא להתגלח על נזירות אביה קמ"ל. כך הפירוש בגמרא לפי דברי התוס'. ובברכת ראש הביא פירוש, דמאי טעמא קאי ארישא, מ"ט הבן מגלח על נזירות אביו, דהיינו על מעות שהוא הפריש לנזירותו, מאי שנא משאר קרבנות דתניא לעיל (כו:): דאינו יוצא בקרבנות אביו דילפינן מדכתיב "קרבנו", ותירץ ר' יוחנן דהלכה הוא בנוזר,

ועל זה הקשה הגמרא פשיטא, פי' אסיפא דקתני ואין האשה מתגלחת פשיטא, דהא מצד הכלל אפי' הבן אינו מתגלח אלא דאיכא הלכה דהכא שאני, וא"כ למה קתני דאין האשה מתגלחת, הא הלכה נתקבלה על הבן, אבל הבת נשאר כמקדם, ומתיר מהו דתימא יורשין גמירין לה כו'.

15. ספר שערים מצויינים בהלכה

בכור ופשוט מאי, הלכתא גמירין לה כו' או דילמא ירושה היא. פי' בברכת ראש הלכתא גמירין לה, כך קיבלו ההלכה דבן מגלח על נזירת אביו, ולא בתורת ירושה, וא"כ חולקין בשוה, ואין מדמין לירושת בכור דנוטל פי שנים, דאין כאן דין ירושה, ואין בו אלא חידושו, או דלמא דקיבלו ההלכה דהבן יורש לגלח נזירותו על נזירת אביו, וא"כ גם כאן נוטל הבכור פי שנים, הוספנו דברים כדי לבאר הענין.

16. קרו אורה על מסכת נזיר דף ל/ב

בעי רבא יש לו ב' בנים נזירים מהו. הלכתא גמירי כל דקדים גלח. פירש"י ז"ל כל דקדים בנזירות גלח. ולפ"ז לא מיירי רבא אלא היכא דהזירו אחר מיתת האב. דיש קדימה בנזירות האחד על חבירו. אבל אם היו נזירים בחיי אביהם אין כאן קדימה על חבירו.

17. רע"ב על מסכת נזיר פרק ד משנה ז

אמר רבי יוסי הרי אלו יפלו לנדבה וכו' - ואין הלכה כרבי יוסי. אלא בין שמת אביו ואמר הריני נזיר על מנת שאגלח על מעות אבא, בין שהיו הוא ואביו נזירים ומת אביו, מגלח על נזירות אביו, ואם היו בנים רבים וקדם אחד מהן וגילח על נזירות אביו, זכה:

18. רש"ש מסכת נזיר דף ל עמוד ב

שם בעי רבה יש לו ב' בנים כו' כל דקדים גלח גלח א"ד ירושה כו'. והרע"ב פסק דאם קדם א' מהן כו' זכה. ובתור"ע הקשה עליו הא זה בעי דלא איפשטא כו' ע"ש. ולי נראה דהרע"ב אזיל בשיטת הרי"ף והרמב"ם דבעי דלא איפשטא אם תפס לא מפקינן מיניה (עי' רא"ש בפ"ב דב"ק סי' ב' וברמב"ם ספ"א מהל' נ"מ ובמ"מ שם) ומטעם דקדם ותפס קאמר הרע"ב דזכה:

19. שפת אמת מסכת נזיר דף ל עמוד ב

בגמ' בעי רבה יש לו שני בנים נזירים מהו, משמע דאם רק אחד מהם נזיר פשיטא דאין לשני חלק מעות בעבור זה שנטל הקרבנות לצורך נזירותו, וכן מסתבר דהוי כזה נהנה וזה לא חסר, אבל מלשון הרמב"ם [פ"ח מהל' נזירות הלכה ט"ו] משמע קצת דחולקין מיד וכל אחד כשיהיה נזיר יקח מחלקו וצ"ע.